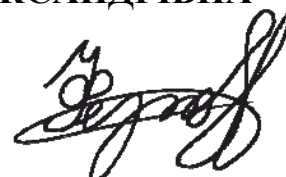

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ФЕРЕНЧУК-ПОНТКОВСЬКА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 378:373.091.12.011.3-051:811.112]:005.336.2

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ У
МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ЗАДОРЖНА Ірина Павлівна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лабінська Богдана Ігорівна,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів;

кандидат педагогічних наук
Шовкова Тетяна Анатоліївна,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, асистент кафедри германської філології та перекладу.

Захист відбудеться 1 липня 2019 р. о 13.30 на засіданні спеціалізованої вченої ради К 58.053.05 Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://www.tnpu.edu.ua> та в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2.

Автореферат розіслано 31 травня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. П. Штонь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах швидкого розвитку сучасних суспільних інтеграційних процесів, а отже, і можливостей для міжкультурного спілкування особливої ваги набуває підготовка філологів із високим рівнем володіння іноземними мовами, у тому числі німецькою. Оновлення та вдосконалення, зокрема, потребує методика формування німецькомовної комунікативної компетентності випускників факультетів іноземних мов.

Одним із головних чинників успішного оволодіння іноземною мовою є читання іншомовних текстів, які сприяють засвоєнню лексики, усвідомленню мовних та соціокультурних явищ, удосконаленню вмінь міжкультурної комунікації, а також забезпечують оволодіння важливою інформацією. Саме тому особливого значення набуває формування компетентності в читанні у майбутніх філологів, адже недостатньо сформовані читацькі вміння мають негативний вплив на розвиток мовленнєвих компетентностей і, зрозуміло, можуть перешкоджати якісному виконанню професійних обов'язків випускниками.

У методиці формування іншомовної компетентності в читанні нагромаджено значний теоретичний та практичний досвід, оскільки проблема постійно перебуває у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних учених. Зокрема, С. Боднар, І. Зимня, З. Кличникова, О. Леонтьєв, М. Ляховицький, Н. Шарова, Г. Вестгоф (G. Westhoff) проаналізували психологічні характеристики читання як виду мовленнєвої діяльності; Є. Варгіна, А. Вейзе, І. Гальперін, Л. Зільберман, Л. Кожедуб, М. Кожина займалися дослідженням проблем лінгвістики тексту. Навчання професійно орієнтованого читання студіювали Т. Агапітова, О. Балахонов, Ю. Британ, С. Вавіліна, О. Галізін, І. Корейба, Н. Магазова, М. Мосіна, Т. Серова, С. Фоломкіна, К. Брінкер (K. Brinker), Й. Гржезік (J. Grzesik), І. Лаво (I. Laveau), Е. Вільямс (Ed. Williams). С. Китаєвою окреслено принципи відбору текстів для навчання читання, Т. Вдовіна запропонувала методику навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англійських художніх текстів. Аль-Гханімі К. Дж. Р. (Al-Ghanimi Q. J. R.) обґрунтовано методику навчання майбутніх філологів читання англійських академічних текстів.

Проте подальша професійна діяльність майбутніх філологів неможлива без розуміння інформації публіцистичних текстів та її використання, адже в умовах стрімкого розвитку засобів масової інформації публіцистичний стиль оперативно відгукується на потреби суспільства, зосереджується на актуальних проблемах та відображає багатство мовних тенденцій. Тому постає потреба в розробці методики формування німецькомовної компетентності (НК) в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. З урахуванням вимог програми, а також результатів опитування 71 студента та 15 викладачів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича визначено, що в навчанні читання публіцистичних текстів доцільно зосередитись на статтях,

які належать до інформаційно-аналітичного, газетно-наукового та узагальнювально-директивного підтипів текстів публіцистичного стилю.

Формування компетентності в читанні значною мірою визначає використання ефективних засобів і систем управління навчанням. Пошуки у цьому напрямку відображено в низці сучасних досліджень: С. Радецькою, зокрема, розроблено методику навчання майбутніх економістів професійно спрямованого читання англійською мовою з використанням комп'ютера, Ю. Романюк обґрунтовано методику формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англомовної компетенції з використанням навчального веб-сайту, С. Шевченко – методику навчання майбутніх учителів англомовного читання з комп'ютерною підтримкою.

Одним із ефективних засобів організації навчання у мережевому середовищі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій є система управління Moodle. Доцільність її застосування для формування НК в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів зумовлена можливостями такої системи забезпечити належну інтерактивність, гнучкість, мобільність, асинхронність, модульність, доступність навчальних матеріалів та реалізацію різного характеру управління діяльністю студентів залежно від режиму роботи, типу та складності завдань, етапу, реалізацію самоконтролю тощо.

Таким чином, **актуальність дослідження** зумовлена низкою факторів, а саме: необхідністю якісного оновлення процесу навчання майбутніх філологів з урахуванням сучасних вимог до рівня підготовки випускників; відсутністю досліджень щодо формування у них НК в читанні публіцистичних текстів; доцільністю залучення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій із метою інтенсифікації процесу навчання та забезпечення умов для ефективної його організації; необхідністю створення науково обґрунтованої методики формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вибір проблематики дослідження пов'язаний із науково-дослідною темою кафедри практики англійської мови та методики її викладання «Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів у контексті європейських вимог» (номер держреєстрації 0113U003330) та кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови «Теорія і практика навчання іноземних мов у закладах освіти різних типів» (номер держреєстрації 0118U003128) Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 6 від 27.01.2015 р.) та Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 23.06.2015 р.).

Мета роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні й розробці методики формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів та експериментальній перевірці її ефективності.

Це зумовлює необхідність вирішення таких **завдань**:

1) проаналізувати сучасний стан дослідження проблеми, визначити лінгвістичні особливості німецькомовних публіцистичних текстів;

2) уточнити зміст формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів, визначити переваги та особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування цієї компетентності;

3) обґрунтувати критерії відбору навчального матеріалу та здійснити відбір німецькомовних публіцистичних текстів;

4) виділити етапи формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів, розробити підсистему вправ та створити модель формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів;

5) експериментально перевірити ефективність запропонованої методики, укласти методичні рекомендації щодо організації і проведення відповідного навчання.

Об'єктом дослідження є процес формування німецькомовної компетентності в читанні у майбутніх філологів.

Предметом – методика формування у майбутніх філологів – студентів третього курсу німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що високого рівня сформованості у майбутніх філологів німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів можна досягти за умов використання запропонованої методики, яка передбачає поетапне формування означеної компетентності (підготовчий, основний, інтерпретаційний етапи); виконання підсистеми вправ, що містить чотири групи, спрямовані на формування вмій використовувати стратегії та медіаграмотність, мовленнєвих навичок і вмій, лінгвосоціокультурних умінь; реалізації моделі навчання, яка передбачає використання навчального середовища Moodle в позааудиторній роботі студентів та частково в аудиторній.

На різних етапах наукового пошуку використано такі **методи**:

– *теоретичні*: вивчення вітчизняних та зарубіжних наукових джерел із педагогіки, методики, психології, лінгвістики, аналіз робочих програм для обґрунтування теоретичних передумов дослідження; моделювання процесу формування НК в читанні з використанням запропонованої системи вправ;

– *емпіричні*: наукове спостереження за навчальним процесом у закладах вищої освіти, вивчення досвіду формування НК в читанні, опитування студентів і викладачів із метою з'ясування сучасного стану підготовки фахівців, методів навчання, які використовуються, інтересів студентів, їх умінь; тестування для визначення рівня сформованості у майбутніх філологів НК в читанні публіцистичних текстів на доекспериментальному та післяекспериментальному зрізах; експериментальне формування у студентів НК в читанні публіцистичних текстів для перевірки ефективності розробленої методики;

– *методи математичної статистики*: для обробки, перевірки та аналізу достовірності результатів, одержаних у процесі проведеного методичного експерименту.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* теоретично обґрунтовано і розроблено методику формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів: визначено три етапи формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів (підготовчий, основний, інтерпретаційний), запропоновано систему вправ, яка корелює з виділеними етапами і складається з чотирьох підсистем (розвиток умінь використання стратегій та медіаграмотності, формування навичок читання, лінгвосоціокультурних умінь та вмій читання); створено модель організації навчання із використанням системи управління навчанням Moodle, яка передбачає переважання аудиторної роботи на підготовчому етапі, поступове зменшення питомої ваги вправ підготовчого етапу та збільшення кількості вправ основного та інтерпретаційного етапів;

– *удосконалено* зміст формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів, критерії відбору публіцистичних текстів німецькою мовою;

– *подальшого розвитку* набуло дослідження критеріїв оцінювання рівня сформованості німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів.

Практичне значення роботи полягає у відборі та організації матеріалу для формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів; розробці комплексів вправ, представлених на навчальній платформі Moodle; укладанні методичних рекомендацій для викладачів щодо формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів, а також у створенні навчально-методичного посібника німецькою мовою.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес чотирьох закладів вищої освіти: Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (акт упровадження № 14/15-789 від 22.03.2017 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (акт впровадження №668-33/03 від 02.06.2017 р.), Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (акт упровадження №527 від 24.05.2017 р.), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (акт упровадження № 03-28/02/1544 від 24.05.2017 р.).

Апробація результатів здійснювалася на міжнародних науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, 11–12 листопада 2016), «Новітні тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції у європейський простір» (Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, 11-15 квітня 2016), “New challenges of world science” (Morrisville, 2017), *Pedagogika. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki* (Warszawa, 30-31 березня 2017), а

також Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з питань методики викладання іноземної мови «Дослідження та впровадження в начальний процес сучасних моделей викладання іноземної мови за фахом (Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса, 15 травня 2017).

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 13 працях автора, серед яких 6 статей у фахових педагогічних виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, тези 5-ти доповідей на наукових конференціях і навчально-методичний посібник німецькою мовою.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 236 найменувань (із них 73 – іноземними мовами) і 12 додатків. Її повний обсяг – 288 сторінок, зокрема 174 сторінки основного тексту. Додатки викладено на 73 сторінках. У роботі подано 19 таблиць, 9 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми та її актуальність; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження; сформульовано наукову новизну та практичне значення роботи; подано інформацію про апробацію, кількість публікацій та структуру дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні передумови формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів**» проаналізовано сучасний стан проблеми, досліджено лінгвістичні особливості німецькомовних публіцистичних текстів, проаналізовано особливості використання системи управління навчанням Moodle для формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів, уточнено зміст формування НК в читанні.

Аналіз сучасних наукових джерел засвідчив нерозробленість проблеми формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів, а також уможливив виокремлення положень, які треба враховувати в нашому дослідженні: під час розробки методики формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів доцільно забезпечити оволодіння ними когнітивними операціями читання, навчання читання інтегроване з іншими видами мовленнєвої діяльності; враховувати основні функції періодичної преси в навчальному процесі, визначити об'єктивні та суб'єктивні труднощі, які виникають у процесі читання публіцистичних текстів та шляхи їх подолання; розширювати словниковий запас студентів та забезпечувати розуміння ними граматичних структур; формувати і розвивати медіакомпетентність та навчально-стратегічну компетентність; створювати систему фонових знань, яка включає внутрішньо-предметні та міжпредметні асоціативні ряди; враховувати цілі навчання читання; забезпечити формування компетентності в читанні шляхом використання різних видів опор; застосовувати проблемні завдання; залучати саморефлексію та розвиток автономії студентів; враховувати лінгвістичні особливості німецькомовних публіцистичних текстів.

На основі аналізу домінуювальних жанрів публіцистики, а також інтересів студентів, виявлених під час анкетування, зроблено висновок, що в навчанні читання публіцистичних текстів доцільно зосередитись на статтях, які належать до інформаційно-аналітичного, газетно-наукового, узагальнювально-директивного (наприклад, передова стаття, яка характеризується аналітизмом та узагальненістю під час викладення фактів, прихованою імперативністю та директивністю) підтипів текстів публіцистичного стилю.

Для німецькомовних статей характерними є такі риси: економія мовних ресурсів, лаконічність викладу при інформативній насиченості тексту; ретельний відбір мовних засобів, при якому основним є їхня зрозумілість; використання суспільно-політичної лексики, ідеологем і фразеології, переосмислення лексики (термінологічної) інших стилів для цілей публіцистики; активізація характерних для такого стилю мовних стереотипів, кліше, штампів; уживання екзотизмів, запозичень, неологізмів, розмовної лексики, молодіжного сленгу, яке орієнтоване на виконання однієї з найважливіших функцій газетно-публіцистичного стилю – функції впливу; функціонування аббревіатур; жанрова різноманітність та стилістичне використання різних груп загальноживаної лексики: багатозначних слів, синонімів, антонімів, емоційно-експресивних одиниць; неоднорідність стилю, поєднання рис публіцистики з рисами інших стилів (наукового, офіційно-ділового, художнього, розмовного); використання зображально-виражальних засобів мови, зокрема фігур стилістичного синтаксису (риторичні питання і вигуки, паралелізм побудови, повтори, інверсія тощо); уживання специфічних дієслівних форм зі значенням теперішнього часу, які сприяють створенню ефекту присутності; використання невеликих за обсягом речень, членування абзаців відповідно до цілей впливу; яскраві заголовки, що містять інформацію про зміст тексту та привертають увагу читача.

Суб'єктами навчання обрано студентів третього курсу, оскільки, по-перше, спостереження за навчальним процесом та результати анкетування (опитано 71 здобувача вищої освіти та 15 викладачів трьох вітчизняних закладів освіти свідчать, що третьокурсники зазвичай мають достатній рівень володіння німецькою мовою для того, щоб розуміти, аналізувати доволі складні автентичні публіцистичні тексти та використовувати отриману інформацію у подальшій навчальній діяльності; і, по-друге, результати опитування 98 % студентів свідчать про їх зацікавленість в опрацюванні таких текстів, читання яких, крім того, передбачено вимогами програми на третьому курсі.

Німецькомовна компетентність в читанні публіцистичних текстів є здатністю індивіда на основі набутих знань, навичок та вмінь здійснювати відбір таких текстів, сприймати, осмислювати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати, порівнювати інформацію автентичних публіцистичних текстів і використовувати її для вирішення навчальних та професійних задач.

Конкретизовано практичну, розвивальну, освітню, виховну, професійно орієнтовану цілі формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів та визначено предметний і процесуальний аспекти змісту, у межах яких уточнено мовленнєвий, лінгвосоціокультурний, мовний та навчальний компоненти.

Аналіз наукових публікацій і результати опитування майбутніх філологів засвідчили доцільність залучення для формування НК в читанні газетно-журнальних статей, поданих в електронній системі управління навчанням Moodle (78 % респондентів зазначили, що хотіли б використовувати платформу Moodle для навчання). Система виконує всі функції, які необхідні для формування навичок та вмінь читання (ефективну організацію самостійної позааудиторної навчально-пізнавальної роботи студентів, оперативне забезпечення майбутніх фахівців навчально-методичними матеріалами, проведення автоматизованого тестування навчальних досягнень третьокурсників, інтерактивний зв'язок студентів із викладачами і студентів між собою, доступ до інформаційних ресурсів мережі інтернет для виконання навчальних завдань у зручний час, надання максимально повної інформації про порядок та режим навчання, забезпечення студентів своєчасною інформацією про їхні досягнення, відстеження динаміки навчальних досягнень, своєчасність зворотнього зв'язку, реалізацію різних видів контролю, у тому числі самоконтролю).

У другому розділі «**Формування у майбутніх філологів німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів**» обґрунтовано критерії відбору публіцистичних текстів, визначено етапи формування НК в читанні публіцистичних текстів, розроблено підсистему вправ та модель організації процесу формування НК в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів.

Раціональний відбір автентичних німецькомовних газетно-журнальних статей як навчального матеріалу для формування НК в читанні публіцистичних текстів здійснюється на основі врахування якісних і кількісних критеріїв. До якісних відносимо методичні (автентичність, тематичність, інформативність), лінгвостилістичні (жанрово-структурна відповідність), особистісно орієнтовані (відповідність рівню сформованості німецькомовної комунікативної компетентності студентів) і дидактичні (мотиваційна цінність). До кількісного критерію належить обсяг текстового матеріалу. На основі обґрунтованих критеріїв відібрано 54 публіцистичні тексти з сайтів відомих німецькомовних газет і журналів (Die Zeit, Die Welt, Suddeutsche Zeitung, Der Spiegel та ін.).

З урахуванням результатів аналізу низки наукових джерел, необхідності поетапного формування вмінь читання та особливостей третього року навчання (здатність студентів до усвідомленої постановки цілей, оцінки та корекції власної діяльності, наявність певного навчального та читацького досвіду, володіння мовою на рівні B2), виділяємо три етапи формування НК в читанні публіцистичних текстів: підготовчий, основний, інтерпретаційний.

Метою підготовчого етапу є активізація фонових знань студентів із теми, що вивчається, формування вмінь орієнтуватися в структурі веб-сайтів німецькомовних газет та журналів, розуміти графічну та образну інформацію, застосовувати навчальні, комунікативні стратегії; формування мовленнєвих навичок, умінь використовувати лінгвосоціокультурний матеріал, орієнтуватися в структурно-смісловій організації статті, розвиток прогностичних умінь читання. Основний етап забезпечує розвиток і вдосконалення у майбутніх філологів мовленнєвих умінь різних видів читання (переглядового, пошукового, ознайомлювального, вивчаючого) німецькомовних газет та журналів, що

забезпечують повноту розуміння інформації. Мета інтерпретаційного етапу – контроль розуміння прочитаного, рівня сформованості вмінь переглядового, пошукового, ознайомлювального, вивчаючого читання, подальше вдосконалення вмінь читання, а також розвиток умінь критичного аналізу прочитаного.

Розроблено підсистему вправ, яка містить чотири групи. Перша спрямована на формування вмінь використовувати стратегії, а також вмінь медіаграмотності. Вона включає чотири підгрупи вправ – для розвитку вмінь орієнтуватися в структурі веб-сайтів німецькомовних газет та журналів, формування і розвитку вмінь розуміти графічну та образну інформацію, формування вмінь використовувати навчальні, комунікативні стратегії, умінь критичного сприйняття публіцистичних текстів. Друга група має на меті формування мовленнєвих навичок читання – лексичних та граматичних, а третя – формування лінгвосоціокультурних умінь. Четверта група вправ для формування і розвитку мовленнєвих умінь передбачає сім підгруп вправ – формування вмінь орієнтуватися в структурно-смісловій організації статті, формування та розвиток умінь прогнозувати зміст статті, формування вмінь пошукового і переглядового, а також ознайомлювального та вивчаючого читання, контроль умінь читання та розвиток умінь критичного аналізу отриманої інформації.

Підсистему вправ із відповідними групами та їх кореляцію з етапами відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Підсистема вправ для формування у майбутніх філологів НК в читанні публіцистичних текстів

Етап навчання	Групи/підгрупи вправ	Основні види вправ
Підготовчий етап	1. Група вправ для формування вмінь використовувати стратегії / медіаграмотності	
	1.1. Підгрупа вправ для розвитку вмінь орієнтуватися в структурі веб-сайтів німецькомовних газет та журналів	підбір ключових слів для пошуку інформації в мережі інтернет, пошук інформації
	1.2. Підгрупа вправ для формування та розвитку вмінь розуміти графічну та образну інформацію	співвіднесення змісту ілюстративного матеріалу зі змістом тексту статті, коментування графічної та образної інформації
	1.3. Підгрупа вправ для формування вмінь використовувати навчальні, комунікативні стратегії	ознайомлення з новими стратегіями, їх використання (здогадка про значення слова за контекстом, пошук смислових опор тощо)
	2. Група вправ для формування навичок читання	
	2.1. Підгрупа вправ для формування лексичних навичок	підбір, заміна або підстановка лексичних одиниць, підбір синонімів, встановлення відповідності
	2.2. Підгрупа вправ для формування граматичних навичок	визначення засобів зв'язку, заповнення пропусків у реченні

Підготовчий етап (продовження)	3. Група вправ для формування лінгвосоціокультурних умінь	
	3.1. Підгрупа вправ для розуміння лінгвосоціокультурного матеріалу	ознайомлення з лінгвосоціокультурним матеріалом, впізнавання, диференціація, класифікація національно маркованих лексичних одиниць, заповнення пропусків у реченнях, аналіз лінгвосоціокультурного матеріалу, його порівняння
	4. Група вправ для формування і розвитку мовленнєвих умінь	
	4.1. Підгрупа вправ для формування вмінь орієнтуватися в структурно-смысловій організації статті	аналіз структури електронних газетно-журнальних статей, виділення смислових частин, їх аналіз
	4.2. Підгрупа вправ для формування та розвитку вмінь прогнозувати зміст статті	прогнозування змісту статті на основі аналізу графічних засобів вираження інформації, прогнозування змісту текстів за заголовком, інтерпретація паралінгвістичних засобів тексту
Основний	1. Група вправ для формування вмінь використовувати стратегії / медіаграмотності	
	1.4. Підгрупа вправ для формування вмінь вживати стратегії критичного сприйняття публіцистичних текстів	аналіз засобів маніпулювання думкою читача, встановлення зв'язку між інформацією з тексту з фоновими знаннями, порівняння з інформацією по темі, представлену в інших засобах масової інформації
	4. Група вправ для формування і розвитку мовленнєвих умінь	
	4.3. Підгрупа вправ для формування вмінь пошукового і переглядового читання	читання назв рубрик на веб-сторінках, вибір речень, що відповідають проблемі, відповіді на запитання
	4.4. Підгрупа вправ для формування вмінь ознайомлювального читання	вибір положень, де вказана основна думка, виконання тестів альтернативного вибору
	4.5. Підгрупа вправ для формування вмінь вивчаючого читання	аналіз композиційних складників та ілюстративного матеріалу, виконання тестів множинного вибору, відповіді на запитання
Інтерпретаційні	4. Група вправ для формування і розвитку мовленнєвих умінь	
	4.6. Підгрупа вправ для удосконалення та контролю вмінь читання	відповіді на запитання, виконання тестів множинного вибору, тестів на співвіднесення, обговорення питань
	4.7. Підгрупа вправ для розвитку вмінь критичного аналізу отриманої інформації	обговорення проблем, інтерпретація прочитаної інтернет-інформації, порівняння з інформацією з інших джерел, написання есе, обговорення стратегій отримання інформації

Наведемо приклади вправ.

Вправа 1 (підгрупа 1.1.)

Цілі: розвивати вміння орієнтуватися на сторінках німецькомовних електронних газет та журналів.

Завдання: Führen Sie die Adresse zu: <http://www.zeit.de/index> und übergehen diesem Hinweis nach auf die Seite der Zeitung. Schreiben Sie Überschriften der fünf

Artikel, die für das Erlernen deutscher Sprache an der Hochschule wichtig sind. Besprechen Sie Ihre Auswahl in der Gruppe

Вправа 2 (підгрупа 2.1.)

Цілі: активізувати загальнотекстові лексичні мовленнєві навички прогнозування вживання лексики у реченні.

Завдання: Wählen Sie das passende Wort, um die Lücken zu ergänzen. Die Wörter können mehrmals gebraucht werden.

Stars, Cannes, die Goldene Palme, Film, dem roten Teppich, der Schauspieler, Oscarpreisträger, vertreten, Hollywoodschönling, Glitzerpärchen.

Über allen ..., die sich vom 11. bis 22. Mai in ... zeigen, schwebt eine ganz groß: Faye Dunaway zielt das diesjährige offizielle Festivalplakat. Die Schwarzweißfotografie wurde 1970 von Jerry Schatzberg aufgenommen, der ... 1973 für seinen ... *Asphalt-Blüten (Scarecrow)* gewann. Es seien Dunaways "Kultiviertheit und Eleganz", so die offizielle Presseerklärung, die den Traum von Cannes verkörpern. Wer sich sonst noch so auf ... tummelt?..

Вправа 3 (підгрупа 2.2.)

Цілі: активізувати граматичні мовленнєві навички співвідносити граматичну структуру речення зі значенням та змістом.

Завдання: Lesen Sie die Artikelsteilen und füllen Sie die Lücken mit den Wörtern in Klammern aus.

Peter Falk war der erste Grenzgänger der Filmindustrie. Dass ein Star seinen Ruhm in kleine, unabhängige Produktionen hineinträgt, das hatte es vorher noch nicht gegeben. Falk, geboren am 16. September 1927 in New York City, hatte nach dem Studium einen Job in der Verwaltung in Hartford, Connecticut angenommen, und erst mit Mitte Zwanzig .....(kommen) ihm der Gedanke, dass ihm das als Lebensaufgabe zu langweilig sein .....(können).

Вправа 4 (підгрупа 3.1.)

Цілі: навчати студентів розпізнавати національно марковані лексичні одиниці.

Завдання: Lesen Sie den Text zum Thema: „Lebenslanges Lernen“. Erkennen Sie die national bestimmten sprachlichen Einheiten. Äußern Sie sich zum gesprochenen Thema. Stellen Sie die Prognose der soziokulturellen Lexik des Textes wieder.

Вправа 5 (підгрупа 4.2.)

Цілі: розвивати уміння прогнозувати інформацію текстів за заголовком, інтерпретувати паралінгвістичні засоби тексту (малюнки, схеми).

Завдання: Lesen Sie die Überschrift eines Artikels, schauen Sie Fotos durch und übergehen Sie auf den Hinweis <http://www.sueddeutsche.de/kultur/ukraine-leib-und-seele-geben-wir-1.2636315>. Besprechen Sie in der Gruppe, dass Fotos angeblich in einem Artikel beschrieben sind.

Вправа 6 (підгрупа 4.3.)

Цілі: навчати студентів робити висновки про зміст статті за її назвою і короткою анотацією.

Завдання: Nennen Sie Übereinstimmung zwischen den Artikelsteilen und ihren Überschriften

1) ... der neue Irak-Kriegsfilm von Clint Eastwood, hat in den USA heftige Debatten provoziert. Seine angebliche Ambivalenz gegenüber dem Krieg und der Gewalt führt dazu...

2) Im Vorspann zu Sergei Loznitsas Dokumentarfilm hatte man sie in einem Panoramabild gesehen: Zahllose Köpfe, dicht an dicht, Männer und auch viele Frauen, die die ukrainische Nationalhymne singen ...

3) Natürlich kommt es am Ende des Films zum Duell zwischen den beiden Widersachern. Es ist eine ungewöhnliche Konfrontation für einen BondFilm: Oberhauser versucht...

4) Der von Aaron Sorkin geschriebene und von Danny Boyle inszenierte Film beruht auf der 2011 erschienenen Biografie des amerikanischen Journalisten Walter Isaacson...

A "American Sniper"

B "Maidan"

C „Spectre“

D „Steve Jobs“

Вправа 7 (підгрупа 4.4.)

Цілі: формувати вміння здобувати із тексту загальну інформацію з ігноруванням при цьому значеннями невідомих слів.

Завдання: Übergehen Sie auf den Hinweis: <https://www.geo.de/magazine/geomagazin/1425-rtkl-lernen-mit-neuen-medien-digital-macht-schlau> und lesen Sie den Artikel zum Thema: „Lernen mit neuen Medien“. Besprechen Sie den Hauptgedanken des Textes. Beantworten Sie die Frage, ob YouTube schon heute die Volkshochschule der Nation ist?

Вправа 8 (підгрупа 4.7.)

Цілі: розвивати у студентів вміння порівнювати і аналізувати інформацію з інтернет-джерел.

Завдання: Führen Sie die Adresse zu: <https://www.anstageslicht.de/whistleblower/an-medien-wenden/> und übergehen Sie diesem Hinweis nach auf die Seite der Zeitschrift. Schreiben Sie einen Aufsatz zum Thema: „6- -Auswahl eines geeigneten Mediums“. Überlegen Sie die vorgeschlagenen Tipps für den Informationsaustausch im Gespräch. Lesen Sie Ihre Aufsätze im Plenum vor.

Розроблено модель організації процесу формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів, побудовану з урахуванням принципів поетапності навчання, раціональної гнучкості, системності. Модель реалізовується в межах дисципліни «Практичний курс німецької мови» із залученням системи Moodle, що забезпечує доступ студентів до навчального матеріалу, оперативний зворотній зв'язок, самоконтроль.

Запропоновано два варіанти моделі, які відрізняються співвідношенням вправ для аудиторної та самостійної роботи на підготовчому етапі, зумовлені можливостями навчального середовища Moodle для організації самостійної роботи. У моделі А співвідношення аудиторних вправ та вправ для самостійної роботи становить: 30 % до 70 %. У моделі Б – 70 % становлять вправи для аудиторної роботи, а 30 % – для самостійної.

Модель передбачає поступове зменшення питомої ваги вправ підготовчого етапу та збільшення кількості вправ основного і, особливо, інтерпретаційного етапів, що зумовлено втратою актуальності деяких підгруп вправ через оволодіння студентами певними знаннями чи вміннями, а також доцільністю зосередження уваги на формуванні вмінь різних видів читання, критичного аналізу прочитаного, а також проєкції власного розуміння тексту, відображеного письмово чи усно.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності методики формування компетентності в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів» описано організацію та проведення методичного експерименту, проаналізовано й інтерпретовано його результати, запропоновано методичні рекомендації щодо формування компетентності в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів.

Із метою перевірки розробленої методики формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів, дієвості запропонованої підсистеми вправ, а також визначення більш оптимального варіанту моделі в 2015-2016 н. р. та 2016-2017 н. р. було проведено методичний експеримент серед 41 студента Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, які становили чотири експериментальні групи (ЕГ).

Варійованою умовою експерименту було різне співвідношення вправ на підготовчому етапі для виконання на аудиторних заняттях та під час самостійної роботи (модель А та модель Б). Студенти ЕГ–1 та ЕГ–3 навчалися за варіантом А, у якому на підготовчому етапі 30 % часу відведено на виконання вправ в аудиторії, а 70 % – під час позааудиторної самостійної роботи, а в ЕГ–2 та ЕГ–4 реалізовувався варіант Б, згідно з яким співвідношення аудиторної та самостійної роботи становить 70 %:30 %.

Таблиця 2

Показники доекспериментальних
та післяекспериментальних зрізів в ЕГ за критеріями

Індекс групи	Критерії рівня сформованості НК в читанні						Сума балів	Середній коефіцієнт навченості
	1	2	3	4	5	6		
Доекспериментальні зрізи								
ЕГ-1	5,45	5,2	4,8	5,45	7,9	6,9	35,7	0,51
ЕГ-2	5,8	5,8	5,6	5,7	5,6	5,9	34,4	0,49
ЕГ-3	5,4	5,3	5,1	4,6	6,3	6,3	33	0,47
ЕГ-4	5,9	5,0	5,2	4,8	6,2	6,6	33,7	0,48
Післяекспериментальні зрізи								
ЕГ-1	8,6	8	7,8	7,5	11,7	10,9	54,5	0,78
ЕГ-2	8,9	8,9	8,9	8,7	12,7	12,1	60,2	0,86
ЕГ-3	8,3	8,2	8,1	8,1	12,1	11,5	56,3	0,80
ЕГ-4	9,2	9,1	8,7	8,5	13	13	61,5	0,88
Максимальні показники	10	10	10	10	15	15	70	1

Обґрунтовано критерії оцінювання рівня сформованості НК в читанні публіцистичних текстів, за якими визначались результати доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів: 1) володіння вміннями медіаграмотності, 2) лексичними навичками читання, 3) граматичними навичками читання, 4) вміннями пошуково/переглядного читання, 5) вміннями ознайомлювального читання та 6) вміннями вивчаючого читання.

Після доекспериментальних зрізів та перевірки рівності груп за допомогою критерію F^* – кутового перетворення Фішера на основі розробленої підсистеми та комплексів вправ проведено експериментальне навчання. Післяекспериментальні зрізи, типологія завдань яких була ідентичною доекспериментальним, продемонстрували високі результати студентів, досягнуті за всіма критеріями (таблиця 2).

У таблиці 3 представлено середні показники доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів в експериментальних групах.

Таблиця 3

Середні показники доекспериментальних і післяекспериментальних зрізів

Індекс групи	Середній коефіцієнт навченості		Приріст коефіцієнта навченості
	до експериментального навчання	після експериментального навчання	
Модель А			
ЕГ-1	0,51	0,78	0,27
ЕГ-3	0,47	0,80	0,33
Модель Б			
ЕГ-2	0,49	0,86	0,37
ЕГ-4	0,48	0,88	0,4

Для перевірки достовірності результатів експерименту використано критерій F^* – кутового перетворення Фішера, який підтвердив ефективність запропонованої методики, а також більшу дієвість моделі Б порівняно з моделлю А. Отримані результати свідчать про доцільність виконання вправ на підготовчому етапі на аудиторних заняттях під безпосереднім та опосередкованим керівництвом викладача, що пов'язано зі специфікою автентичних електронних статей німецькомовних газет і журналів.

Із врахуванням проведеного дослідження та результатів експерименту укладено методичні рекомендації для викладачів щодо формування НК майбутніх філологів в читанні публіцистичних текстів.

Теоретичні узагальнення та отримані практичні результати дають підстави для таких **висновків**:

1. На основі аналізу сучасних наукових публікацій доведено нерозробленість проблеми формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів, а також встановлено доцільність забезпечення оволодіння студентами когнітивними операціями читання, навчання читання інтегрованого з іншими видами мовленнєвої діяльності, розширення словникового запасу та

розуміння граматичних структур, формування та розвиток медіакомпетентності та навчально-стратегічної компетентності, створення системи фонових знань, яка включає внутрішньо-предметні та міжпредметні асоціативні ряди, врахування цілей навчання читання, застосування проблемних завдань, врахування лінгвістичних особливостей німецькомовних публіцистичних текстів та основних функцій періодичної преси в навчальному процесі.

Для німецькомовних статей характерними є: економія мовних ресурсів, лаконічність викладу при інформативній насиченості тексту; ретельний відбір мовних засобів, при якому основним є їхня зрозумілість; уживання суспільно-політичної лексики, ідеологем і фразеології, переосмислення лексики інших стилів для цілей публіцистики; використання характерних для цього стилю мовних стереотипів, кліше, штампів; уживання екзотизмів, запозичень, неологізмів, розмовної лексики, молодіжного сленгу, які орієнтовані на виконання функції впливу; функціонування абревіатур; жанрова різноманітність та стилістичне використання різних груп загальноживаної лексики: багатозначних слів, синонімів, антонімів, емоційно-експресивних одиниць; неоднорідність стилю, поєднання рис публіцистики з рисами інших стилів (наукового, офіційно-ділового, літературно-художнього, розмовного); використання зображально-виражальних засобів мови, зокрема фігур стилістичного синтаксису (риторичні питання і вигуки, паралелізм побудови, повтори, інверсія тощо); уживання специфічних дієслівних форм зі значенням теперішнього часу, які сприяють створенню ефекту присутності; використання невеликих за обсягом речень, членування абзаців відповідно до цілей впливу, цікаві, яскраві заголовки, що містять інформацію про зміст тексту і привертають увагу читача. Перелічені особливості враховано під час розробки методики формування НК в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів.

2. Конкретизовано цілі формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів (практичну, розвивальну, виховну, освітню, професійно орієнтовану) та визначено предметний і процесуальний аспекти змісту, у межах яких виокремлено та уточнено мовленнєвий, лінгвосоціокультурний, мовний та навчальний компоненти. Предметний аспект передбачає мовленнєвий (освітньо-професійна та суспільно-політична сфери), теми (згідно з програмою), тексти (газетні статті); лінгвосоціокультурний (фоновий матеріал, еквівалентна, безеквівалентна лексика, техніко-комунікативні кліше, фразеологізми, афоризми, крилаті вирази), лінгвістичний (граматичний матеріал, який викликає труднощі в студентів, лексичний матеріал); навчальний (метакогнітивні, когнітивні стратегії, стратегії використання німецької мови у читанні, комунікативні стратегії, стратегії підбору та критичного сприйняття прочитаних публіцистичних текстів) компоненти. У межах процесуального аспекту визначено мовленнєвий (уміння ознайомлювального, пошукового/переглядного, вибіркового читання, вправи для їх розвитку, знання), лінгвосоціокультурний (навички і вміння оперувати лінгвосоціокультурним матеріалом, вправи для їх розвитку, знання), лінгвістичний (лексичні, граматичні навички, вправи для їх розвитку, знання),

навчальний (уміння оперувати визначеними стратегіями, вправи для їх розвитку і відповідні знання) компоненти.

Доцільність використання системи управління навчанням Moodle в аудиторній та позааудиторній роботі визначаються такими її перевагами: інтерактивність, організаційна гнучкість, реалізація ефективного зворотного зв'язку між викладачем і студентом, студентом і електронним засобом навчання, асинхронність виконання самостійної роботи, індивідуалізація, доступність навчальних джерел, реалізація різного характеру управління діяльністю здобувачів вищої освіти, застосування різних видів контролю, у тому числі самоконтролю студентами результатів власної діяльності, автоматична та оперативна перевірка результатів виконання вправ.

3. Обґрунтовано якісні й кількісні критерії відбору газетно-журнальних статей. До якісних віднесено методичні (автентичність, тематичність, інформативність), лінгвостилістичні (жанрово-структурна відповідність), особистісно орієнтовані (відповідність рівню сформованості німецькомовної комунікативної компетентності студентів) і дидактичні (мотиваційна цінність). До кількісних – обсяг текстового матеріалу. На основі обґрунтованих критеріїв відібрано 54 публіцистичні тексти з сайтів відомих німецькомовних газет і журналів.

4. Виділено три етапи формування НК в читанні публіцистичних текстів: підготовчий (активізація фонових знань студентів із теми, що вивчається; формування вмінь орієнтуватися в структурі веб-сайтів німецькомовних газет та журналів, розуміти графічну та образну інформацію, використовувати стратегії; формування мовленнєвих навичок, умінь уживати лінгвосоціокультурний матеріал, орієнтуватися в структурно-смісловій організації статті; розвиток прогностичних умінь читання); основний (розвиток і вдосконалення у майбутніх філологів мовленнєвих умінь різних видів читання (переглядового, пошукового, ознайомлювального, вивчаючого) німецькомовних газет та журналів); інтерпретаційний (контроль розуміння прочитаного, рівня сформованості вмінь переглядового, пошукового, ознайомлювального, вивчаючого читання; подальше вдосконалення вмінь читання та також критичного аналізу прочитаного) етапи.

Розроблено систему вправ, яка містить чотири підсистеми. Перша підсистема спрямована на формування вмінь використовувати стратегії, а також умінь медіаграмотності. Друга передбачає формування мовленнєвих навичок читання – лексичних та граматичних, а третя – формування лінгвосоціокультурних умінь. Четверта підсистема вправ забезпечує формування і розвиток мовленнєвих умінь читання.

Запропоновано модель організації процесу формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів у двох варіантах із залученням системи управління Moodle, що забезпечує доступ студентів до навчального матеріалу, оперативний зворотній зв'язок, самоконтроль. Варіанти моделі відрізняються співвідношенням вправ для аудиторної та самостійної роботи на підготовчому етапі. Зокрема, у моделі А передбачено 30 % часу на аудиторну і 70 % на самостійну роботу, а в моделі Б – навпаки. Модель передбачає

поступове зменшення питомої ваги вправ підготовчого етапу та збільшення кількості вправ основного та особливо інтерпретаційного етапів.

5. Перевірка розробленої методики формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів здійснювалась за допомогою вертикально-горизонтального, природного і відкритого експерименту серед 41 студента третього курсу німецького відділення Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Для оцінювання рівня сформованості НК в читанні публіцистичних текстів визначено критерії: володіння вміннями медіаграмотності, лексичними та граматичними навичками читання, вміннями пошукового/переглядового, ознайомлювального та вивчаючого читання. Результати проведеного експерименту, підтверджені критерієм φ^* – кутового перетворення Фішера, засвідчили ефективність запропонованої методики, а також більшу дієвість моделі Б порівняно з моделлю А.

Укладено методичні рекомендації для викладачів щодо формування НК в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів із використанням системи управління навчанням Moodle.

Перспективою подальших досліджень вважаємо розробку методики формування у майбутніх філологів НК в інших видах мовленнєвої діяльності із застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Ференчук І. О. Проблема формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів у контексті сучасних досліджень. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. Херсон, 2016. Вип. 30. С. 212-218.

2. Ференчук І. О. Використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. *Педагогічний дискурс: збірник наук. праць*. Хмельницький, 2016. Вип. 21. С. 169-174.

3. Ференчук І. О. Лінгвістичні особливості німецькомовних публіцистичних текстів. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць*. Педагогічні науки. Запоріжжя, 2016. Вип. 2. С. 115-123.

4. Ференчук І. О. Експериментальна перевірка методики формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород, 2017. Випуск 40. С. 169-174.

5. Ференчук І. О. Добір навчального матеріалу для формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. Херсон, 2017. Випуск 33. С.204-210.

6. Ференчук-Піонтковська І. О. Зміст формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. *Наукові*

записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка. Тернопіль, 2018. № 3. С. 118-127.

7. Ferenchuk I. Sub-system of Exercises for Forming of German Competence in Reading Mass Media Texts of Future Philologists with the Use of the Moodle E-Learning Management System. *Intellectual Archive*. Toronto, 2017. Vol. 6. No. 2. P. 22–35.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Ferenchuk-Piontkovs'ka I. Publizistische Texte im Deutschunterricht: Lesetexte und Aufgaben: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Вектор, 2018. 128 с.

9. Ференчук І. О. Формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів майбутніх філологів з використанням системи Moodle. *Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11-12 листопада 2016 р.) Тернопіль, 2016. С. 216-219.

10. Ференчук І. О. Сучасний стан дослідження проблеми формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. *Новітні тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції у європейський простір*: збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (Миколаїв, 11-15 квітня 2016 р.). Миколаїв, 2016. С. 353-358.

11. Ференчук І. О. Специфіка формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів (лінгвістичний аспект). *Дослідження та впровадження в начальний процес сучасних моделей викладання іноземної мови за фахом*: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Одеса, 15 травня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 237-240.

12. Ferenchuk. I. Experimental efficiency testing of the methodology of forming and developing of German competence in reading mass media texts of future philologists. *New challenges of world science: Proceedings of VI International scientific conference*. Morrisville, 2017. P. 150-155.

13. Ференчук І. О. Критерії відбору навчального матеріалу для формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. *Pedagogika. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki: Z 40 Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo Praktycznej* (Warszawa, 30.03.2017 - 31.03.2017). Warszawa, 2017. Str. 174 – 179.

АНОТАЦІЯ

Ференчук-Піонтковська І. О. Методика формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови).

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України. Тернопіль, 2019.

У дисертації теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методику формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів. Проаналізовано сучасний стан проблеми, досліджено лінгвістичні особливості німецькомовних публіцистичних текстів. Визначено предметний і процесуальний аспекти змісту, у межах яких уточнено мовленнєвий, лінгвосоціокультурний, мовний та навчальний компоненти. Обґрунтовано доцільність залучення для формування німецькомовної компетентності в читанні газетно-журнальних статей, поданих в електронній системі управління навчанням Moodle.

Окреслено критерії відбору навчального матеріалу; обґрунтовано три етапи формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів; розроблено підсистему вправ, яка містить чотири групи; запропоновано модель організації процесу формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів у двох варіантах, які відрізняються співвідношенням вправ для аудиторної та самостійної роботи на підготовчому етапі.

Експериментально доведено ефективність методики та вищу результативність варіанта, який передбачає виконання більшості вправ на підготовчому етапі під час аудиторних занять. За результатами проведеного дослідження укладено методичні рекомендації для викладачів щодо формування у майбутніх філологів німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів.

Ключові слова: німецькомовна компетентність в читанні, майбутні філологи, публіцистичні тексти, підсистема вправ, модель, медіаграмотність, вміння, навички.

АННОТАЦИЯ

Ференчук-Пионтковская И. А. Методика формирования немецкоязычной компетентности в чтении публицистических текстов у будущих филологов. На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Министерство образования и науки Украины. Тернополь, 2019.

В диссертации теоретически обоснована, разработана и экспериментально проверена методика формирования немецкоязычной компетентности в чтении публицистических текстов у будущих филологов. Проанализировано современное состояние проблемы, исследованы лингвистические особенности публицистических текстов. Определены предметный и процессуальный аспекты содержания, в пределах которых конкретизированы речевой, лингвосоциокультурный, языковой и учебный компоненты. Обоснована целесообразность использования для формирования немецкоязычной

компетентности в чтении газетно-журнальных статей, представленных в электронной системе управления обучением Moodle.

Очерчены критерии отбора учебного материала; обоснованы три этапа формирования немецкоязычной компетентности в чтении публицистических текстов у будущих филологов; разработана подсистема упражнений, которая содержит четыре группы упражнений; предложена модель организации процесса формирования немецкоязычной компетентности в чтении публицистических текстов в двух вариантах, которые отличаются соотношением упражнений для аудиторной и самостоятельной работы на подготовительном этапе.

Экспериментально доказана эффективность методики и высшая результативность варианта, который предполагает выполнение большинства упражнений на подготовительном этапе во время аудиторных занятий. В соответствии с полученными результатами проведенного исследования составлены методические рекомендации для формирования у будущих филологов немецкоязычной компетентности в чтении публицистических текстов.

Ключевые слова: немецкоязычная компетентность в чтении, будущие филологи, публицистические тексты, подсистема упражнений, модель, медиаграмотность, умения, навыки.

RESUME

Ferenchuk-Piontkovska I. O. Methods of Forming Future Philologists' German Competence in Reading Mass Media Texts. – As a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies, Specialty 13.00.02 – Theory and Methods of Teaching (Germanic Languages). Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ministry of Education and Science of Ukraine. Ternopil, 2019.

The dissertation is devoted to the problem of forming future philologists' German competence in reading mass media texts.

Linguistic features of German mass media texts have been analyzed and the appropriateness of focusing attention on newspaper and journal articles have been grounded. Practical, developmental, educational, instructional, professionally oriented aims of the formation of the future philologists' German competence in reading mass media texts have been specified, and the objective and procedural aspects of the content have been determined, within which communicative, linguosociocultural, linguistic and teaching components have been refined.

The analysis of scientific publications and the results of the survey of future philologists demonstrated the appropriateness of using the electronic learning management system Moodle.

Three stages of forming German competence in reading mass media texts have been distinguished. The purpose of the preparatory stage is activating students' on the subject being studied, developing skills to navigate the websites of German newspapers and magazines, understand graphic and figurative information, apply educational and communication strategies; forming speaking skills, abilities to use linguosociocultural material, analyse the structural and semantic article organization.

The main stage provides the development of future philologists' language skills in various types of reading. The purpose of the interpretative stage is to control the reading comprehension, assess the level of the development of skimming, scanning, reading for understanding general information, and close reading skills and further improvement of reading skills, as well as the development of critical reading skills.

The subsystem of exercises, which contains four groups, has been developed. The first group includes four subgroups of exercises for the development of skills to navigate the structure of the websites of German newspapers and magazines, the formation and development of skills to understand graphic and figurative information, the formation of skills to use learning, communicative strategies, skills in critical perception of mass media texts. The second group is aimed at forming the language skills in reading – lexical and grammatical, and the third group is focused on the formation of linguosociocultural skills. The fourth group involves seven subgroups of exercises for the formation of skills to navigate the structural and semantic organization of the article, the formation and development of skills to predict the content of the article, the formation of skimming, scanning, reading for understanding general information, and close reading skills, the control of reading skills and the development of the skills in critical analysis of the received information.

The model of the organization of the process of forming future philologists' German competence in the reading mass media texts has been suggested. The model has been implemented within the discipline "Practical Course of the German Language" with the use of the Moodle system, which provides students with access to educational material, operational feedback, self-control.

In order to verify the developed methodology and the effectiveness of the suggested subsystem of exercises, as well as to determine a more optimal version of the model, an experiment was conducted. Its results, validated by Fisher's angular transformation, demonstrated that at the preparatory stage it is appropriate for students to do exercises during the classroom hours under the direct and indirect supervision of a teacher which is conditioned by the specifics of authentic digital articles of German newspapers and magazines.

On the basis of the conducted research and the results of the experiment, the methodological recommendations for teachers on forming future philologists' German competence in the reading mass media texts have been developed.

Key words: German competence in reading, future philologists, mass media texts, subsystem of exercises, model, media literacy, abilities, skills.

Підписано до друку 19.04.2019 р.
Формат 60x84/16.
Папір друк. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 04/19/2-7

Віддруковано у видавничому центрі "Вектор"
46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12,
Тел. 8 (0352) 40-08-12

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013р.
ФОП Осадца Ю.В.